

Okul Öncesi Dönemde Baba Katılımını Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi*

Sibel Yoleri*

İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir, Türkiye, yoleriizmir@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0002-7802-2352

MAKALE GEÇMİŞİ

Alındı: 06.04.2022

Kabul Edildi: 13.05.2022

ANAHTAR KELİMELER

Baba katılımı, Okul öncesi dönem, Ebeveynlik

ÖZET

Bu çalışmada okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların baba katılım düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını okul öncesi çocuğu olan 251 baba oluşturmaktadır. Veriler Genel Bilgi Formu ve Baba Katılım Ölçeği (Sımsıkı ve Şendil, 2014) yoluyla toplanmıştır. Verilerin analizinde t testi, Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, erkek çocuk sahibi olan babaların temel bakım boyutundan aldıkları puanların, kız çocuk sahibi olan babaların temel bakım boyutundan aldıkları puanlardan istatistiksel açıdan anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre "Keyfi Meşguliyet" alt ölçeği babanın eğitim durumuna, çocuk sayısına ve çocukların yaşına göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir.

Examination of Variables Affecting Father Involvement in The Preschool Period

ARTICLE HISTORY

Received : 06.04.2022

Accepted : 13.05.2022

KEYWORDS

Father involvement, Preschool period, Parenting

ABSTRACT

This study aimed to investigate the level of fathers' involvement in terms of some variables. The participants of the study were 251 fathers who had preschool children. The research data were collected with the Personal Information Form and the Father Involvement Scale (Sımsıkı & Şendil, 2014). While analysing the data, t-test, and Kruskal Wallis H Test for the comparison of more than two groups were used. The involvement levels of fathers differed significantly according to the variable of children's gender. Fathers who have male children's basic care points are statistically significantly higher than fathers who have female children. According to the results of the study, the "Arbitrary Preoccupation" subscale showed that there was a significant difference according to the father's education status, the number of children, and children's age. Fathers with higher education degrees were more involved in their children's lives.

* Sorumlu Yazar: yoleriizmir@yahoo.com

Giriş

Çocuğun gelişimi ve davranışlarının anlaşılmasında çocuğu tek başına değil tüm çevresiyle birlikte değerlendirmenin gerekliliği fikrinin önem kazanmasıyla birlikte çalışmalar ebeveyn-çocuk ilişkisine yoğunlaşmaya başlamıştır. Bebeklik ya da erken çocukluk döneminde, anne baba ve çocuk arasındaki etkileşimin önemi ve etkileri uzun zamandır bilinmektedir (Chae & Lee, 2011; Knauth, 2000) fakat literatürde ebeveyn çocuk ilişkisini anlamaya yönelik bugüne kadar yapılan araştırmaların daha çok anne çocuk ilişkisi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Coleman & Karraker, 2000; Lindsey ve diğ., 2009; West, Mathews & Kerns, 2013). Baba çocuk ilişkisine yönelik araştırma sayısı oldukça azdır. Literatürde özellikle Bowlby'nin çalışmalarının çocuğun gelişimini daha çok annelerin etkilediği görüşünün bu düşüncenin yaygınlaşmasına neden olduğu yer almaktadır (Parke, & Tinsley, 1981). Araştırmaların yeterince yapılamaması aynı zamanda kısmen baba-çocuk ilişkisinin karmaşık, dinamik ve anne-çocuk ilişkilerine göre bağlamsal olarak daha hassas olmasından kaynaklanmaktadır. Öte yandan anne baba çocuk arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik çalışmaların daha çok bebeklik dönemine yoğunlaştığı görülmektedir (Bornstein, Suwalsky & Breakstone, 2012; Buton, Pianta & Marvin, 2001; Laible & Thompson, 2002; Noll, & Harding, 2003). Oysa olumlu baba-çocuk etkileşimleri, gelişimin farklı noktalarında ortaya çıkan farklı etkileriyle, çocukların gelişimi için önemlidir ve araştırılması gereken noktaları vardır (Adamsons & Johnson, 2013; Cabrera, Shannon & Tamis-LeMonda, 2007). Erken dönemde kurulan olumlu baba çocuk ilişkisi, çocukların iyi oluşları, karşılaştıkları sorunlara çözümler üretebilme, problem çözme, akademik ve sosyal duygusal becerileri gibi pek çok konu üzerine çok güçlü derecede etki etmektedir. Babalar ayrıca aktif, fiziksel katılım yoluyla çocuklarıyla sıklıkla zaman geçirir ve bu deneyimler duygusal bağlantılar için fırsatları teşvik edebilir (Coyle-Shepherd, & Newland, 2013).

Önemli yıllar olarak görülen bebeklik ve erken çocukluk döneminde ebeveynlerle ile kurulan ilişkiler tüm gelişim alanları açısından etkiye sahiptir (Chuang, Lamb, & Hwang, 2004; Kubicek ve diğ., 2013; Parke, 2000; Pleck, 2010; Wilson & Prior, 2011). Geleneksel olarak anne çocukların bakımından birinci derecede sorumlu olarak görülürken babalar evin geçimini sağlayan rolündedir. Ebeveynlik anlayışındaki değişimler anne babalık algısının değişimini de beraberinde getirmiştir. Artık babalar çocuklarının yaşamlarında ve gelişimlerinde aktif katılımcılar olarak kabul edilmektedir ve çocuğa bakım sağlama, eşine duygusal ve pratik destek sağlama gibi fonksiyonlara sahiptir (Marsiglio ve diğ., 2000). Babanın çocuğun hayatına katılma şeklinin daha iyi anlaşılması amacıyla ortaya konan yaklaşımlar içinde en çok kabul göre model Lamb, Pleck, Chernov ve Levine'in (1987) katılım modelidir. Bu modele göre baba katılımı üç boyutlu olarak kavramsallaştırılmıştır. Modelin ilk boyutu olan etkileşim boyutu, babanın çocuklarıyla etkileşimli bir şekilde zaman geçirmesini ifade etmektedir. Ulaşılabilirlik boyutu, çocuğun ihtiyaç duyduğunda babaya ulaşabilmesini ifade ederken, sorumluluk ise, babanın çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı olması ve ilgilenmesini ifade etmektedir (Cabrera ve diğ., 2000; Lamb, Pleck, & Levine, 1985; Lamb, 2000). Baba katılımının incelendiği bir diğer model, Pleck'in modelidir. Buna göre baba katılımının üç temel, iki yardımcı boyutu bulunmaktadır. Temel boyutlar, olumlu etkileşim aktiviteler, sıcaklık ve duyarlılık ve kontrol'dür. Yardımcı boyutlar ise, sosyal ve maddi bakım ve süreç sorumluluğudur (Pleck, 2010). 90'lı yıllarda Palkovitz yeni bir model geliştirmiştir. Baba katılımı bu modelde temel olarak davranışsal, bilişsel ve duygusal olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Bu üç boyutta on beş farklı yolla baba katılımı gerçekleştirilebilmektedir (Cabrera, 2020).

Yapılan araştırmalar baba katılımının çocuğun sağlıklı gelişimi üzerinde etkili olduğunu ve çocuğunun hayatına dahil olan babaların onların sosyal, duygusal, bilişsel ve kimlik gelişimlerini etkilediği gibi akademik başarılarını da şekillendirdiğini göstermektedir (Allen, & Daly, 2007; Paquette, 2004; Sarkadi ve diğ., 2008). Nitelikli bir baba katılımı aynı zamanda çocuğun bilişsel yetenekleri, sosyal duygusal yetkinlikleri ve akran ilişkilerini olumlu yönde etkileyecektir (Verissimo ve diğ., 2011; Xu, Huang, & Cao, 2020).

Literatürde baba katılımını yordayan çeşitli değişkenlerden bahsedilmektedir. Bunlar arasında baba ile ilgili faktörler (örneğin, yaşı, çalışma durumu, eğitimi), anne ile ilgili faktörler (örneğin, eğitimi, sağlığı, yaşı) ve çocukla ilgili (örneğin, yaş, cinsiyet, mizaç) faktörlerdir (Cabrera, Shannon, & Tamis-LeMonda, 2007). Literatürde baba katılımını etkileyen değişkenlerin incelendiği araştırmalarda, demografik değişkenler açısından farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Örneğin, çocuk cinsiyeti açısından baba katılımının değerlendirildiği bazı çalışmalarda çocuğun cinsiyetinin baba katılım düzeyini yordamadığı tespit edilmiştir (Coley, & Morris, 2002; Sımsıkı, & Şendil, 2014). Buna karşılık bazı çalışmalarda çocuğun cinsiyetinin baba katılımını etkilediğine dair bulgular elde edilmiştir (Eng, Szmodis, & Mulsow, 2014; McBride, Schoppe & Rane, 2002). Benzer şekilde çocuğun yaşına göre baba katılımında farklılık olduğuna dair bulguların yanı sıra, herhangi bir fark tespit edilemeyen araştırma bulguları da mevcuttur (Gaertner ve diğ., 2007; Gracia, 2014). Babanın eğitim düzeyi ve sahip olunan çocuk sayısının baba katılımı üzerindeki etkisi konusunda da farklı sonuçların elde edildiği çalışmalar mevcuttur. Çalışmalarda farklı sonuçlara rastlanmasına ve baba-çocuk ilişkileri ve babanın çocuğun hayatına katımı noktasındaki literatür genişlemesine rağmen babaların çocukları ile ilişkilerine katkıda bulunan iç ve dış

faktörlerin araştırılması önemlidir. Babaların çocuklarının yaşamına nasıl dahil olduğu ve düzeyi çeşitli faktörlere göre farklılık göstermektedir. Baba katılımını etkileyebilecek faktörlerin belirlenmesi katılımı artırma yönünde olumlu bir katkı sağlayacağı ifade edilebilir. Bu çalışmada baba katılımını etkileyen çocuğa (yaş, cinsiyet) ve babaya yönelik (eğitim düzeyi, sahip olunan çocuk sayısı) demografik değişkenler incelenmiştir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Okul öncesi dönemde baba katılımı ne düzeydedir?
- Okul öncesi dönemde baba katılım düzeyi çocuğun cinsiyetine ve yaşına göre anlamlı fark göstermekte midir?
- Okul öncesi dönemde baba katılım düzeyi babanın eğitim düzeyine ve sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı fark göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Babaların katılım düzeyini etkileyen değişkenlerin incelendiği bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama araştırmaları, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığı ve/veya derecesini saptamayı amaçlayan araştırmalardır (Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İzmir ili Karabağlar ilçesinde ikamet eden ve okul öncesi dönemde çocuğu olan 251 baba oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan babaların 108 tanesinin (%43) kız, 143 tanesinin (%57) erkek çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya dahil edilen babaların %9.2'sinin ilkököl, %18.7'nin ortaokul, %36.3'ünün lise, %35.9'nun üniversite mezunu olduğu; %31.1'nin tek çocuk, %51.4'nün iki ve %17.5'nin üç ve daha fazla çocuk sahibi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan babaların %50'inin 6-10 yıl arasında evli olduğu, çocukların %47.4'ünün beş yaşında, %52.6'nın altı yaşında olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Genel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen formda, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuğun cinsiyeti ve yaşı, ailedeki çocuk sayısı, babanın öğrenim durumu ile ilgili sorular yer almaktadır.

Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)

Araştırmada babaların katılımını belirlemek amacıyla Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından geliştirilen "Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)" kullanılmıştır. BAKÖ, 3-6 yaş arasında çocuğu olan babaların alt boyutlarında yer alan etkinliklere çocuklarıyla birlikte ne kadar sıklıkta katıldıklarının değerlendirilmesini sağlayan 5'li Likert türünde bir ölçektir. Ölçekte yer alan alt boyutlar "Keyfi Meşguliyet (17 madde)", "İlgi ve Yakınlık (12 madde)" ve "Temel Bakım (8 madde)" olarak belirlenmiştir. Ölçekteki maddeler "Her zaman böyledir" (5 puan), "Çoğunlukla böyledir" (4 puan), "Bazen böyledir" (3 puan), "Nadiren böyledir" (2 puan), "Hiçbir zaman böyle değildir" (1 puan) şeklinde puanlanmaktadır. Toplam 37 maddeden oluşan ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 37, en yüksek puan 185'tir. Babaların ölçekten aldıkları puan arttıkça baba katılım düzeyleri de artmaktadır. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları keyfi meşguliyet boyutu için 0.89, temel bakım boyutu için 0.83, ilgi ve yakınlık boyutu için 0.85 ve BAKÖ toplam puanı için 0.92'dir (Sımsıkı ve Şendil, 2014). Bu çalışmada ise Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları keyfi meşguliyet boyutu için .86, temel bakım boyutu için .86, ilgi ve yakınlık boyutu için .76 ve BAKÖ toplam puanı için .91 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce İzmir Demokrasi Üniversitesi Etik Kurulundan çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli izin alınmıştır. Çalışmaya alınan babalara araştırmanın amacı anlatılmış ve onam formu alınarak çalışma gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Gerekli izinlerin alınmasının ardından verilerin toplanması sürecinde Karabağlar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bağımsız anaokullarının listesi temin edilmiştir. Belirlenen okullardaki idareciler ve öğretmenlerle ön görüşmeler yapılmış ve babalara nasıl ulaşılabileceği planlanmıştır. Babalara çalışmanın amacının anlatıldığı, araştırmaya katılımını onaylayan Veli Onam Formu ile bir toplantı daveti gönderilmiştir. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan babalarla toplantı yapılmış ve ölçme araçlarını doldurmaları istenmiştir. Katılmaya istekli olan ancak toplantıya katılmayan babalara öğretmenler aracılığıyla ölçme araçları kapalı bir zarf içinde ulaştırılmış ve

toplanmıştır. Tam ve eksiksiz doldurulan ölçekler belirlenerek araştırmaya dahil edilmiştir. Babalardan isim bilgileri istenmemiştir.

Verilerin Analizi

Babaların “Baba Katılım Ölçeği”nden aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile analiz edilmiştir. Kolmogorov-Smirnov (K-S) normallik testi sonucunda, gruplar arası farklılık incelenirken ikili gruplarda normal dağılımlarda t-testi, ikiden fazla gruplarda ise normal dağılmayan değişkenlerde Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Gruplar arası farklılık incelenirken; anlamlılık seviyesi olarak .01 ve .05 kullanılmıştır.

Bulgular

a) Okul öncesi dönemde baba katılım ölçeği alt boyutlarına ilişkin bulgular

Tablo 1’de Baba katılım Ölçeği toplam puan ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “Keyfi Meşguliyet” alt boyutunda olduğu bunu sırasıyla “Temel Bakım” ve “İlgi Yakınlık” alt boyutunun takip ettiği görülmektedir. Katılımcıların baba katılım ölçeği toplam puan ortalaması 68.66’dır.

Tablo 1. Baba katılım ölçeği alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler

	N	Min	Max	\bar{X}	Ss
Keyfi meşguliyet	251	17.00	68.00	37.95	10.88
İlgi-yakınlık	251	12.00	31.00	14.97	3.81
Temel Bakım	251	8.00	38.00	15.73	7.26
Toplam	251	37.00	129.00	68.66	18.36

b) Okul öncesi dönemde baba katılımına ilişkin “çocuk cinsiyeti” değişkenine ait bulgular

Tablo 2’ye göre, çocuk cinsiyeti ile Baba Katılım Ölçeği alt boyutlarından “Temel Bakım” alt boyutunda [t (249) = 3.300, p < .01] anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farkın erkek çocuğa sahip babaların puan ortalamaları lehine olduğu bulunmuştur. Babaların “Temel Bakım” alt boyutunda erkek çocuklarıyla daha fazla ilgilendikleri ve temel bakım verme konusunda erkek çocuklarına daha fazla ilgi gösterdikleri söylenebilir. Babaların “Keyfi Meşguliyet” ve “İlgi ve Yakınlık” alt boyutlarında çocuk cinsiyeti açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 2. Baba katılım ölçeği alt boyutları ile çocuk cinsiyeti arasındaki t-testi sonuçları

	Çocuk cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Keyfi meşguliyet	Kız	108	38.19	11.12	249	.306	.76
	Erkek	143	37.76	10.73			
İlgi-yakınlık	Kız	108	15.22	4.18	249	.902	.36
	Erkek	143	14.78	3.51			
Temel Bakım	Kız	108	17.44	7.93	249	3.300	.00**
	Erkek	143	14.44	6.44			

** p < .01, * p < .05

c) Okul öncesi dönemde baba katılımına ilişkin “çocuk yaşı” değişkenine ait bulgular

Tablo 3 incelendiğinde, babaların çocuk yaşına göre Baba Katılım Ölçeği “Keyfi Meşguliyet” alt boyutunda 6 yaş lehine anlamlı fark [t (249) = -2.528, p < .01] olduğu görülmektedir. “İlgi Yakınlık” ve “Temel Bakım” alt boyutlarında çocuk yaşı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 3. Baba katılım ölçeği alt boyutları ile çocuk yaşı arasındaki t-testi sonuçları

	Çocuk yaş	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Keyfi meşguliyet	5 yaş	119	36.14	10.65	249	-2.528	.01**
	6 yaş	132	39.58	10.86			
İlgi-yakınlık	5 yaş	119	14.89	3.79	249	-.287	.77
	6 yaş	132	15.03	3.85			
Temel Bakım	5 yaş	119	14.89	6.45	249	-1.760	.08
	6 yaş	132	16.50	7.86			

** p < .01, * p < .05

d) Okul öncesi dönemde baba katılımına ilişkin “baba eğitim durumu” değişkenine ait bulgular

Tablo 4 incelendiğinde, baba eğitim durumu açısından Baba Katılım Ölçeği alt boyutlarından “Keyfi Meşguliyet” alt boyutu ($\chi^2 = 13.617$, $p < .01$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ve bu farkın üniversite mezunu babalar lehine olduğu görülmektedir. “İlgi Yakınlık” ve “Temel Bakım” alt boyutları açısından ise çocuk sayısı açısından fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Bu sonuca göre, yüksek eğitim düzeyine sahip babaların baba katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Babaların eğitim durumlarına göre baba katılım ölçeği alt boyutlarına ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Alt boyutlar	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Keyfi meşguliyet	(1) İlkokul/Okuryazar	23	146.43	3	13.617	.00*	1-4
	(2) Ortaokul	47	152.11				
	(3) Lise	91	125.42				
	(4) Üniversite	90	107.73				
İlgi-yakınlık	(1) İlkokul/Okuryazar	23	122.59	3	3.874	.27	
	(2) Ortaokul	47	140.45				
	(3) Lise	91	129.05				
	(4) Üniversite	90	116.24				
Temel bakım	(1) İlkokul/Okuryazar	23	1 108.20	3	1.873	.59	
	(2) Ortaokul	47	1 132.32				
	(3) Lise	91	1 128.38				
	(4) Üniversite	90	1 116.24				

*p < 0.01

e) Okul öncesi dönemde baba katılımına ilişkin “sahip olunan çocuk sayısı” değişkenine ait bulgular

Tablo 5 incelendiğinde, sahip olunan çocuk sayısına göre Baba Katılım Ölçeği alt boyutlarından “Keyfi Meşguliyet” alt boyutu ($\chi^2 = 4.088$, $p < .05$) puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Baba katılım düzeyinin tek çocuğa sahip babaların puan ortalamaları lehine olduğu görülmektedir. “İlgi Yakınlık” ve “Temel Bakım” alt boyutları açısından ise çocuk sayısı açısından fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Bu sonuca göre, babaların baba katılım düzeyinde çocuk sayısı değişkeninin “Keyfi Meşguliyet” alt boyutunda etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Babaların Çocuklarının Sayısına Göre Baba Katılım Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Çocuk Sayısı	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Keyfi meşguliyet	(1) Tek çocuk	78	112.26	2	4.088	.04*	1-3
	(2) İki çocuk	129	131.65				
	(3) Üç ve üzeri çocuk	44	133.80				
İlgi-yakınlık	(1) Tek çocuk	78	126.40	2	4.695	.09	
	(2) İki çocuk	129	119.00				
	(3) Üç ve üzeri çocuk	44	145.82				
Temel bakım	(1) Tek çocuk	78	1 134.08	2	2.018	.36	
	(2) İki çocuk	129	1 119.86				
	(3) Üç ve üzeri çocuk	44	1 129.68				

*p < .05

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada çocuğu okul öncesine devam eden babaların baba katılımlarının bazı demografik değişkenlere (çocuğun cinsiyeti, yaşı, babanın eğitim durumu ve sahip olunan çocuk sayısı) göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda çocuğun cinsiyeti ile Baba Katılım Ölçeği alt boyutlarından Temel Bakım alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılıklar incelendiğinde bu farkın erkek çocuğa sahip babaların puan ortalamaları lehine olduğu bulunmuştur. Babaların Temel Bakım alt boyutunda erkek çocuklarıyla kız çocuklarından daha fazla katılım gösterdiği saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde babaların kız ve erkek çocuklarıyla kurduğu ilişkinin farklılık içerebileceğine dair çeşitli çalışmalar bulunmuştur. Bazı araştırmalarda babaların erkek çocukların yetiştirilmesine katılımı aynı cinsiyetten olmaları sebebi ile baba katılımı ile daha fazla ilişkilendirilmekte iken (Torres ve diğ., 2014; Yuvacı, 2019), bazı çalışmalarda ise baba katılımı ile çocuk cinsiyeti

arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı belirtilmektedir (Dubowitz ve diğ., 2001; Sımsıkı ve Şendil, 2014). Meteyer ve Perry-Jenkins (2010) araştırmalarında baba katılımını yordayan değişkenler arasında çocuk cinsiyetinin anlamlı bir değişken olmadığını belirlemiştir. Torres ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan bir çalışmada babaların çocukların cinsiyetine bağlı olarak yatıkları etkinliklerin farklı olması sebebiyle erkek çocuklarıyla daha fazla zaman geçirme eğiliminde oldukları, özellikle keyfi meşguliyet alanında babaların erkek çocukları ile daha çok eğlenceli etkinlikler yaptığı ortaya konmuştur. Zhang ve Chen'in (2010) anne baba çocuk ilişkisini değerlendirmek için yaptığı çalışmada Çinli ebeveynlerin çocukların ile ilişkilerinde cinsiyetler arası anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Çocukların yaşına göre baba katılım düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde çocuk yaşının Baba Katılım Ölçeği Keyfi Meşguliyet alt boyutunda 6 yaş lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Çocuğun yaşı ile babaların katılımı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Genel olarak yaşı küçük çocukların baba katılım düzeyinin daha yüksek olacağı ile ilgili bir algı mevcuttur. Ancak baba katılımını değerlendirirken çocuk yaşının etkisinin incelendiği araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bazı araştırmalarda çocuğun yaşının küçük olmasının babaların katılımını arttırdığı tespit edilirken bazı çalışmalarda baba katılımı ile çocuk yaşı arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır (Gracia, 2014; Liberska ve diğ., 2018).

Babaların eğitim durumu açısından baba katılımı değerlendirildiğinde Baba Katılım Ölçeği Keyfi Meşguliyet alt boyutunda üniversite mezunu babalar lehine bir fark olduğu belirlenmiştir. Temel bakım ve ilgi ve yakınlık alt boyutlarında ise babaların eğitim düzeyi açısından herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Babaların eğitim durumu arttıkça babalığa ve baba katılımına yönelik olumlu tutumların artması beklenebilir. Eğitim durumunun baba katılımını nasıl etkilediğine yönelik araştırmalardan birinde Mwoma (2009), baba katılımı ile babaların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulmuştur. Bu farklılık eğitim durumu yüksek olan babaların lehinedir. Sımsıkı (2011) babanın eğitim düzeyi arttıkça keyfi meşguliyet ve toplam baba katılımı düzeyinin arttığını bulmuştur.

Araştırmada sahip olunan çocuk sayısı açısından baba katılımının keyfi meşguliyet alt boyutunda tek çocuklu babalar lehine yüksek olduğu belirlenmiştir. Ailedeki çocuk sayısının artmasının çocukla geçirilen zamanda azalma ve çocuğa ilgi ve yakınlık gösterme açısından daha yorucu olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çocuk sayısının fazlalığı baba katılım düzeyini olumsuz etkilemekte ve baba çocuk arasındaki etkileşimi azaltmaktadır. Literatürde benzer araştırma sonuçları görülmektedir. Örneğin, Sımsıkı'nın (2011) baba katılımını çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırmasında baba katılımının çocuk sayısı arttıkça düştüğü tespit edilmiştir. Paquette ve arkadaşları (2000) çalışmalarında çocuk sayısı arttıkça baba katılımı oranının azaldığını saptamıştır. Mehall ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan bir başka çalışmada da çocuk sayısının fazla olduğu durumlarda baba katılımının olumsuz etkilendiği ve baba katılım düzeyinin düştüğü belirlenmiştir.

Öneriler

Bu araştırmanın sonuçları ve literatürdeki okul öncesi dönem baba katılımı ile ilgili nispeten az sayıda da olsa yapılan diğer çalışmaların sonuçları, babanın aile içindeki katılımının birden fazla belirleyiciden etkilendiğini vurgulamaktadır. Bun nedenle bir değişkenin, örneğin evlilik çatışmasının, aile sistemi ve baba katılımı üzerindeki etkilerini tam olarak ortaya çıkarmak için, ailenin birçok özelliğini içeren kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Öte yandan eğitim düzeyi yüksek babaların aksine eğitim durumu düşük olan babaların daha fazla beden gücü gerektiren işlerde çalıştığı ve bu nedenle çocuklarıyla ilgilenmek için yeterli vakte ve enerjiye sahip olamayacağı düşünülebilir. Bu nedenle baba katılımını etkileyen değişkenlerle ilgili yapılacak bir çalışmada babaların iş durumunun da dikkate alınması yararlı olacaktır. Gelecekteki araştırmalar, çeşitli biyolojik ve çevresel faktörlerin, düşük gelirli ailelerde baba katılımı ve çocuk gelişimi modelleri ile nasıl ilişkili olabileceğini araştırmalıdır. Anne katılımı, evlilik ilişkisi, boşanmış ailelerde baba katılımını etkileyebilecek konularda çalışmalar yapılması kuşkusuz baba katılımının artmasına katkı sağlayacaktır.

Gelecekteki araştırmalarda ebeveyn-bebek etkileşimini ve iletişiminin ele alınabileceği boyamsal çalışmaların planlanması mevcut literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Adamsons, K., & Johnson, S. (2013). An updated and expanded meta-analysis of nonresident fathering and child well-being. *Journal of Family Psychology, 27*, 589-599.
- Allen, S., & Daly, K. (2007). The effects of father involvement: An updated research summary of the Evidence Inventory. Guelph, Ontario, Canada: Centre for Families, Work & Well-Being, University of Guelph.
- Bornstein, M.H., Suwalsky, J.T., & Breakstone, D.A. (2012). Emotional relationships between mothers and infants: knowns, unknowns, and unknown unknowns. *Development and Psychopathology, 24*(1), 113–123.
- Button S., Pianta, R.C., Marvin, R.S. (2001). Mothers' representations of relationships with their children: relations with parenting behavior, mother characteristics, and child disability status. *Social Development, 10*, 455- 472.
- Cabrera, N., Tamis-LeMonda, C.S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M.E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child development, 71*(1), 127-136.
- Cabrera, N. J., Shannon, J.D., & Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to pre-k. *Applied Development Science, 11*(4), 208-213.
- Cabrera, N.J. (2020). Father involvement, father-child relationship, and attachment in the early years, *Attachment & Human Development, 22*(1), 134-138.
- Chae, J. Y., & Lee, K.Y. (2011). Impacts of Korean fathers' attachment and parenting behaviour on their children's social competence. *Social Behaviour and Personality, 39*(5), 627-644.
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (2000). Parenting self-efficacy among mother of school age children: Conceptualization, measurement, and correlates. *Family Relation, 49*, 13-24.
- Coley, R.L., & Morris, J.E. (2002). Comparing father and mother reports of father involvement among low-income minority families. *Journal of Marriage and Family, 64*, 982-997.
- Coyl-Sheperd, D., & Newland, L. (2013). Mothers' and fathers' couple and family contextual influences, parent involvement, and school-age child attachment. *Early Child Development and Care, 183*, 553–569.
- Chuang, S.C., Lamb, M.E., & Hwang, C.P. (2004). Internal reliability, temporal stability, and correlates of individual differences in paternal involvement: A 15-year longitudinal study in Sweden. In R. D. Day & M. E. Lamb (Eds.), *Conceptualizing and measuring father involvement* (pp. 129–148). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Dubowitz, H., Black, M.M., Cox, C.E., Kerr, M.A., Litrownik, A.J., Radhakrishna, A., English, D.J., Schneider, M.W., & Runyan, D.K. (2001). Father involvement and children's functioning at age 6 years: A multisite study. *Child Maltreatment, 6*, 300-309.
- Eng, S., Szmodis, W., & Mulsow, M. (2014). Cambodian parental involvement: the role of parental beliefs, social networks, and trust. *The Elementary School Journal, 114*(4), 573–594.
- Gaertner, B.M., Spinrad, T.L., Eisenberg, N., & Greving, K.A. (2007). Parental childrearing attitudes as correlates of father involvement during infancy. *Journal of Marriage and Family, 69*, 962-976.
- Gracia, P. (2014). Fathers' childcare involvement and children's age in Spain: A time use study on differences by education and mothers' employment. *European Sociological Review, 30*, 137-150.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Knauth, D.G. (2000). Predictors of parental sense of competence for the couple during the transition to parenthood. *Research in Nursing and Health, 23*(6), 496-509.
- Kubicek, L., Riley, K., Coleman, J., Miller, G., & Linder, T. (2013). Assessing the emotional quality of parent-child relationships involving young children with special needs: Applying the constructs of emotional availability and expressed emotion. *Infant Mental Health Journal, 34*(3), 242–256.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L. & Levine, J. A. (1985). Paternal behaviour in humans. *American Zoologist, 25*(3), 883-894.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage & Family Review, 29*(2-3), 23-42.
- Laible, D.J., & Thompson, R.A. (2002). Mother-child conflict in the toddler years: lessons in emotion, morality, and relationships. *Child Development, 73*(4), 1187-203.
- Liberska, H., Deja, M., Starostecka, L., Janicka, M., Grudzin'ska, A., Wolska, A., & Dabek, K. (2018). Identity and crisis in evaluation in young fathers in relation to age of the child. *Health Psychology Report, 6*(2), 126–135. <https://doi.org/10.5114/hpr.2018.72411>.
- Lindsey, E.W., Cremeens, P.R., Colwell, M.J., & Caldera, Y.M. (2009). The structure of parent-child dyadic synchrony in toddlerhood and children's communication competence and self-control. *Social Development, 18*, 375–396.

- McBride, B.A., Schoppe, S. J., & Rane, T.R. (2002). Child characteristics, parenting stress, and parental involvement: Fathers versus mothers. *Journal of Marriage and Family, 64*, 998–1011.
- Marsiglio, W., Day, R.D., & Lamb, M. E. (2000). Exploring fatherhood diversity: Implications for conceptualizing father involvement. *Marriage & Family Review, 29*(4), 269-293.
- Mehall, K.G., Spinrad, T.L., Eisenberg, N., & Gaertner, B.M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: A longitudinal study. *Fathering, 7*(1), 23-48.
- Meteyer, K., & Perry-Jenkins, M. (2010). Father involvement among working-class, dual earner couples. *Fathering, 8*(3), 379-403.
- Mwoma, B. T. (2009). *Paternal Involvement in Children's Education: An Implication of Children's Performance at Preschool in Gucha District Kenya*. Master Dissertation, Kenyatta University.
- Noll, L.M., & Harding, C.G. (2003). The relationship of mother–child interaction and the child's development of symbolic play. *Infant Mental Health Journal, 24*, 557–570.
- Parke, R.D. (2000). Father involvement: A developmental psychological perspective. *Marriage & Family Review, 29*(2-3), 43-58.
- Parke, R.D., & Tinsley, B.D. (1981). The father's role in infancy: Determinants of involvement in caregiving play. In M.E. Lamb (Ed.) *The role of father in child development* (pp. 429-559). New York, Wiley.
- Paquette, D. (2004). Theorizing the father-child relationships: Mechanisms and developmental outcomes. *Human Development, 47*, 193–219.
- Paquette, D., Bolte, C., Turcotte, G., Dubeau, D., & Bouchard, C. (2000). A new typology of fathering: Defining and associated variables. *Infant and Child Development, 9*, 213–230.
- Pleck, J.H. (2010). Paternal involvement: Revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. In M. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (5th ed., pp. 67-107). London: Wiley.
- Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F., Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: A Systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatr, 97*, 153–158.
- Sımsıkı, H. (2011). *Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sımsıkı, H., & Şendil, G. (2014). Baba Katılım Ölçeğinin (BAKÖ) geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13*(49), 104-123.
- Torres, N., Verissimo, M., Monteiro, L., Ribeiro, O., & Santos, A. J. (2014). Domains of father involvement, social competence and problem behaviour in preschool children. *Journal of Family Studies, 20*(3), 188-203.
- Xu, Y., Huang, H., & Cao, Y. (2020). Associations among early exposure to neighbourhood disorder, fathers' early involvement, and children's internalizing and externalizing problems. *Journal of Evidence-Based Social Work, 17*(5), 558–575.
- West, K.K., Mathews, B.L., Kerns, K.A. (2013). Mother–child attachment and cognitive performance in middle childhood: An Examination of Mediating Mechanisms. *Early Childhood Research, Quarterly, 28*, 259-270.
- Wilson, K.R., & Prior, M.R. (2011). Father involvement and child well-being. *Journal of Paediatrics and Child Health, 47*(7), 405-7.
- Verissimo, M., Santos, A.J., Vaughn, B.E., Torres, N., Monteiro, L., & Santos, O. (2011). Quality of attachment to father and mother and number of reciprocal friends. *Early Child Development and Care, 181*(1), 27–38.
- Yuvacı, M. (2019). *Baba katılımı ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Zhang, X., & Chen, H. (2010). Reciprocal influences between parents' perceptions of mother-child and father-child relationship: A short term longitudinal study in Chinese preschoolers. *The Journal of Genetic Psychology, 171*, 22-34.

EXTENDED ABSTRACT

Despite the increasingly central role of fathers in families of young children, most parental-involvement studies have researched mothers alone. However, the focus on the involvement of fathers in the family has increased substantially last decades. Numerous studies suggest a link between greater father involvement and child positive health, socioemotional, academic, and behavioural outcomes (Allen & Daly, 2007; Paquette, 2004; Sarkadi et al., 2008). Therefore, the aim of this study is to examine the relationship between the level of fathers' involvement and terms of some variables.

Method

This study was designed as descriptive research and "survey model" was used in this investigation. A survey model is a research approach aiming to describe a past or existing situation as it was. The event, individual or object being researched is attempted to be described as it is within its own conditions (Karasar, 2012). The study group of the research consisted of 251 fathers who were residing in İzmir city centre the Karabağlar district and had children in the pre-school period. The research data were collected with the "Personal Information Form", and "Father Involvement Scale". Personal Information Form: This form involves questions about children's age, gender, father's educational level, and a number of children. The Father Involvement Scale was developed by Simsıkı and Şendil (2014). The scale is composed of 37 items in three dimensions. The first dimension is Arbitrary Occupation (17 items), the second dimension is Attention and Closeness (12 items), the third dimension is Primary Care (8 items). For the current study, the internal consistency of Arbitrary Occupation was $\alpha = .86$, Attention and Closeness was $\alpha = .76$, and Primary Care was $\alpha = .86$. Normality, homogeneity, and independence were primarily examined in the analysis of data. While analysing the data, t-test and Kruskal Wallis H test were used in the analysis of the data.

Findings and Discussion

According to the t-test results of father involvement according to the gender of the children, a significant difference was found in favor of boys in the Primary Care sub-dimension. There was a statistically significant difference between the fathers' scores from the Arbitrary Occupation sub-dimension of the Father Involvement Scale according to children's age. On the other hand, no statistically significant difference was detected between the Attention and Closeness, Primary Care sub-dimension scores of children in relation to age. As a result of the study, it was found that the fathers' involvement scores in the arbitrary Occupation sub-dimension varied by the education level of fathers. The higher the level of education, the higher the fathers' involvement scores. According to the result of this study, fathers with one child are high on father involvement. Fathers with one child are higher fathers' involvement than fathers with two or more children.

Research has suggested that early age fathers' involvement can have positive effects on child development. Despite emerging investigations suggesting father involvement, additional research is needed to understand father involvement and its relations to various dimensions. Future studies should address the various other variables (such as the marital relationship) that affect fathers' involvement.